

Szerkesztőségi iroda:
Nagybecskerek,
Zápolya-utca 1-ső szám,
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:
Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizeté-
sek és a lap szétküldésére vo-
natkozó felszólalások intézendők.
Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felölős szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Nagybecskerek, 1903.

XXXII. évfolyam. 258. szám.

Csütörtök, november 12.

Előfizetési árak:
Égész évre ———— 24 kor.
Félévre ———— 12 .
Negyedévre ———— 6 .
Egy hónap ———— 2 .
— Egyes szám ára 8 fill. —

Hirdetések
a kiadóhivatalban fogadtatnak el
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknál.

Megjelenik
vasár- és ünneppnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

A „nemzet vezérei“.

— Politikai munkatársunktól. —

Budapest, november 11.

Szell Kálmán lemondása után, de még inkább a Khuen-Héderváry-kabinet viszonyosságai alatt a szabadelvű párt teljesen széthullott volt, míg az ellenzék egységesen és harca felszerelten állt s gyülekezett a közös cél körül. Ma teljesen ellentétes a helyzet. Tisza István grófnak sikerült a szabadelvű pártot a módosított katonai program alapján, melyet a kilences bizottság dolgozott ki, összegyűjteni, a pártban létezett ellentéteket legalább is megbénítani és ma az ellenzék az, mely tanácstalanul és minden részében züllötten áll előttünk. A kormány programjával, melyet Tisza István gróf miniszterelnök az országgyűlés mindkét házában kifejtett, többé semmi pozitívumot szembeállítani nem tud és ennek folytán az ellenzéknek még legmesszebb ment szárnya is, a Kossuth-párt, kénytelen volt az obstrukciót minden egyes tagjának tettségére bízni. Maga a vezér le akart szerelni, első zászlótartójának Polónyi Géza képviselőnek ugyanaz volt a szándéka, amint ezt a képviselőház mai ülésében meg is erősítette. De e párttörödének ama része, mely azelőtt, hogy az Ugron-Szederkényi-szárnyul ne lícitálja, a legvadabb tumultusokat rendezte, nem akar engedni, jöhet e párttörödének nem tudja megmondani, vagy jobban mondva, nem akarja megmondani, miért nem szabad engednie, holott a továbbnyújtott parlamenti forradalom minden tárgyilagos indokolásával adósnak kell maradnia.

„Tárgyilagos indokolást“ mondtunk, mert másféle indokolásnak határozottan kell léteznie. A helyzet teljesen hasonló ahhoz, a melyről Deák Ferenc az 1867. kiegyezés első parlamenti tárgyalásakor úgy nyilatko-

zott, hogy még a szabadságharc győzelmes megvívása után is minden magyar kész lett volna a fegyvert letenni, ha megadták volna nekik azokat a jogokat, melyeket ez a kiegyezés ad nekik. Most is így van. Az obstrukció egyetlen hősenek sem jutott volna még álmában sem eszébe a harc kezdete, hogy a nemzet oly eredményeket érne el, a melyeket a szabadelvű párt katonai programja felsorol és a korona megadott. És ez az obstrukció mégsem akar leszerelni, rendezett állapotok visszatérését nem akarja megengedni, annak a szabadelvű és nemzeti programnak a keresztülvitelét, melyet Tisza István gróf hirdetett, a legveszedelmesebb eszközökkel meg akarja akadályozni, eszközökkel, melyek az alkotmányt állítják kérdésbe. És ez mutatja, hogy itt személyes okoknak kell fennforogniok. Az urak, kiknek sokkal inkább a közvélemény zavarbaejtése, mintsem a saját nézeteik világossága és termékenysége által sikerült a nemzet hangját maguk mellé csábítani, ezek az urak félnek, hogy oly gyorsan szerzett, oly kevés megérdemelt befolyásukat egyszerre elvesztik és ezért követnek el mindent, nem kimélve még az állam tekintélyét és javát sem, csak hogy tovább is a nemzet vezéreiként figurálhassanak. Ez ma a tényállás. A veszély, melyet magában rejt, rém nagy. Mint maga Kossuth kifejtette legutolsó publicisztikai nyilatkozatában, egyenesen a nemzet és a korona közt való összeütközéshez vezet Ezt minden körülmények közt meg kell előznie. És az ország kijózanodó közvéleményének hallatnia kell most magát, hogy ez a veszedelem eltávolíttassék.

Magyarország államhajóját sziklaszirtnek akarják neki vezetni, de reméljük, hogy az az erős kéz, mely most van a kormányrudnál, meg fogja akadályozni, támogatván magától a nemzetét.

A megyei tisztviselők fizetésrendezése.
Tisza István gróf miniszterelnök, mint belügyminiszter, valamennyi alispánhoz a következő körrendeletet intézte:

A vármegyei közigazgatási tisztviselők, segéd-, kezelő- és szolgáló-személyzet fizetés-fel-emelésének kérdését, az állami tisztviselők fizetés-fel-emeléséről szóló törvényjavaslattal kapcsolatosan szándékozván rendezni, felhívom a címet, hogy tekintettel az e részbeni munkálatoknak a vármegyei tisztviselők érdekében is kívánatos sürgős kivételére, hozzám nyolc nap alatt a következő kimutatásokat mulhatatlanul terjessze fel:

1. A vármegyei tisztviselők, kezelő- és szolgáló-személyzetnek állás és egyéni kimutatását annak feltüntetésével, hogy a vármegyei szolgáló-személyzet állásában és jelenlegi állásukban, mely idő óta vannak alkalmazva?

2. Annak hiteles kimutatását, hogy az 1902-iki költségvetési évben a vármegyei közönsége a vármegyei pótdoból, vagy más valamely vármegyei alaphól mily összegekkel járult a törvényhatósági tisztviselők, kezelő- és szolgáló-személyzet fizetéséhez és lakbéréhez? Budapest, 1903. november 9. Tisza, s. k.

Jankó Ágoston alispán még a tegnapi napon intézkedett, hogy a fent felsorolt kívánalmaknak Torontál vármegye is megfelelően.

HIREK.

Tájékoztató.

A gőzfürdő (telefon 118. szám) minden nap reggeli 1/2 órától kezdve délig az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden kedden és pénteken déltől 5 óráig délután; ugyanazon napokon este 1/2 órától 1/8-ig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délig gőzfürdő. A kádfürdő egész nap nyitva marad.

— **Személyi hír.** Dr. Dellimanics Lajos főispán ma este hivatalos ügyben Budapestre utazott.

— **A róm. kath. iskolaszék ülése.** A nagybecskereki róm. kath. iskolaszék tegnapelőtt délután 5 órakor Franz J. L. elnöklésével a róm. kath. hitközségi épület gyűléstermében ülést tartott. Az ülésen jelen voltak: Balázsi József főgimnáziumi igazgató, Mária Angéla, a „Mi-

A „TORONTÁL“ tárcája

Levél nincs...

Levél nincs az ágon,
Virág nincs a földön,
Szomorú életem
Bánatosan töltöm.

Hideg szellő támad,
Nem kell már az árnyék
S én mégis úgy érzem,
Mintha napon járnék...

Hideg szellő hűtsed
Ezt a melegséget,
Hűtsed, hogyha tudod:
Olyan nagyon éget!

Találgatom egyre
A bajomat, hogy mi —
De a jó Isten sem
Akarja azt tudni...

Dr. Radványiné Ruttkay Emma.

A fekete fejedelem.

(Bosznia okkupációjából.)

— A „Torontál“ eredeti tárcája. —
Irtá: **Dankulov Péter.**

Mikor a boszniai Visegrádon mint tolmács, Szametz hadosztályparancsnok kegyét, egy (,) vessző, („koma“) miatt elveszítettem, kineveztek „Hán-Szemétyre“ e veszélyes helyre, parancsnoki minőségben.

Vesszőm története nem is oly érdekes, mint elszomorító visszaemlékezés reám nézve.

E vessző története volt okozója annak, hogy ifjúkori vágyaim legszebbikétől, az arany bojttól és csillagtól esletem.

Mikor a hadsereg Visegrádon letelepedett, a hadosztályparancsnok fő feladata volt az élelmezési cikkekről gondoskodni, amit megnehezített

az a körülmény, hogy az ut és egyáltalában a közlekedés, a természeti nehézségek folytán, óriási akadályokba ütközött. Egyedüli szerencsénk az volt, hogy a Visegrádon táborozott Rsedifek által hátrahagyott néhány száz méter cvibakon és a bosnyákoktól rekvirált ökrökön valahogy elősködhettünk. A hadosztályparancsnok más megoldást nem talált, mint a szerbiai fejedelemhez fordulni, hogy tegye lehetővé az élelmezési cikke behozatalát s megbízott, hogy egy ily értelmű levelet írjak és terjesszem eléje aláírás végett.

Az utasításnak, legjobb tehetségem szerint, iparkodtam megfelelni, latba vetve minden egyes szót. Mikor evvel elkészültem, a hadosztályparancsnok kívánatára a levelet lassan, minden vonást, pontot, pontosvesszőt, kezdő betűt és nagybetűt jelezve, felolvastam. Egy mondatnál félbeszakított, mondván, hogy — ahogy ő nevezte — egy (,) koma következik, utasítván azt oda tenni. Én pedig azzal az indoklással, hogy ott (,) komának nincs helye, vonakodtam utasításának megfelelni.

Az öreg felkiáltott és alaposan leszidott és újból erősítette, hogy ott komának van helye. Felolvasás után irodámba mentem s a jelzett helyre (,) komát bölcselem nem tettem. Midőn a levelet átnyújtottam, ő benézett a levélbe és látva, hogy a koma hiányzik, ingerült felkiáltással (,) „koma“!!! ujniyi vastag (,) vesszőt nyomott a hiányzott koma helyébe úgy, hogy a toll tollszárustul eltört.

Schmarrn! nicht goldenes Pourtopel — wegen unbefolgen des Befehls vor Kriegs-Gericht stellen, marsch rein abschreiben — volt a jutalom.

Ez az esemény fosztott meg engem a hadnagyi rangtól, mert az előléptetési előterjesztés azzal végződött, hogy Szametz ellenezte.

A levelet újra leirtam s párszor megnéztem, nem-e tűnt el a (,) koma. A levél elment Milán

fejedelemhez Belgrádba s engem elvettek „Hán-Szemétyre“ parancsnoknak.

Szeméty, a tengerszintől 6000 lépésnyi magas, körös-körül erdőségekkel borított hegy. Kétezer lépésnyi magasságban egyik szeglete tiszta köves fensík. Szeméty közepén áll Bosznia legszebb „Hánja“ (csárda.) Innen kapta e helység a „Hán-Szeméty“ elnevezést.

A hán egy emeletes épület. A földszinten istálló és két szoba foglalt helyet. Emeleten a folyosó határvonalat képez a padlás és szobák között. Ez a hán egy török basa tulajdona volt, ki háremjével és katonáival Visegrád és Rogatica városok közt élt. A kerületéhez tartozott: Obadovo, Bránkovity, Krvojevit, Koprivnyak, Lipavo és Bresztanica, melyeknek ő volt hatalmas ura.

Ide jöttem én egy fel százzal és 12 huszárral és én voltam a Hán-Szemétynek és kerületének parancsnoka.

Mikor Hán-Szemétyre jöttem, utasításom volt hadi összeköttetést tartani Visegrád és Rogatica közt és a netáni megtámadásnak ellentálni. Később, mikor a mozgalom lecsillapodott, hozzám jöttek panaszosok napról-napra, kiket rendszeren Visegrádra utasítottam; de később parancsot kaptam minden panaszt és kérvényt, belátásom szerint, saját felelősségemre elintézni. Ezen időtől fogva voltam: bíró, jegyző, pap, tanító, szemlész, kém s minden. Biráskodtam, börtönbe vettem egyeseket, szabadlára helyeztem; a népet minden szombat délután összehívtam és oktattam. Iyankor hat faluból jött össze a nép. Felvilágosítottam őket, hogy a nemes lelkűség és emberbarátság hozott bennünket Boszniába. Célunk az, hogy az elhanyagolt állapotokat orvosoljuk, hogy a népet szellemileg és anyagilag a fejlődés magas fokára emeljük. Beszédeimben Istenfélelemre tanítottam őket. Büszke önérettel tekintek vissza e szép napokra. Egy szombati oktatás után egy bosnyák

asszonyunkról" nevezett iskolánővérek nagybecsereki rendházának főnöknője, Viktória iskolánővér, Brunner Jakab és Weiserschan Mihály. Az ülésen tudomásul vették, hogy a folyó tanévvel a zárdában megkezdődött a miniszterleg engedélyezett női kézimunka tanfolyam, továbbá, hogy a polgári leányiskolában a menyiségügyi és természetismereti szakcsoportot Czechling M. Leonarda iskolánővér, a nyelvi és történelemtudományi szakcsoportot pedig Gábor M. Ladiszló iskolánővér, képesített polgári iskolai tanítónő, a könyvtartást pedig Wégling István áll. elemi iskolai tanító tanítja. Tudomásul vették továbbá az is, hogy a nagybecsereki polgári leányiskolában a tantárgyak a délelőtti órákra vannak beosztva s délután csak torna és rajzórák tartatnak. Ezután következett a beiratások eredményéről szóló jelentés, a mely szerint a polgári leányiskolába beiratkozott 184 növendék, a magán elemi iskolába 79, a kézimunka tanfolyamra 28, a népiskolába pedig 358. Az összes növendékek száma e szerint 649. Jelentést tettek továbbá arról, hogy a polgári leányiskolában, ugyancsak a női kézimunka tanfolyamban a rajzoktatást Czechling M. L. képesített rajztanárnő vezeti. Miután Mária Angela főnöknő megkérte az iskolaszéki tagokat arra, hogy ezentúl gyakrabban látogassák meg az intézetet, hogy tudomást szerezzenek a növendékek előmeneteléről, az ülés véget ért.

— **A Dmke alakuló közgyűlése.** A Délvidéki Magyar Közművelődési Egyesület a jövő hó 8-ik napján a szegedi városi széképület dísztermében tartja alakuló közgyűlését. Az előkészítő bizottság már szétküldte a meghívókat. A közgyűlés és az azt követő ünnepségek a következő napirend szerint fognak lefolyni:

Délelőtt: 1. Az előkészítő bizottság elnökének megnyitója. 2. Az előkészítő bizottság előterjesztése a szervezés munkálatairól. 3. Az alapszabályok megállapítása. 4. A tisztikar megválasztása. 5. Indítványok. 6. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítése. 7. Elnöki zárás. Délben: Ünnepi lakoma a Kass-vigadóban. Este: Színházi díszelőadás.

— **Esküvő.** Meszarovics Dragomir mitrovicai kereskedő ma délelőtt esküdtöt hűséget Mihajlovics Darinka kisasszonynak, Mihajlovics Milán nagybecsereki kereskedő bájos leányának. A polgári esküvő délelőtt fél 10 órakor folyt le az itteni anyakönyvi hivatalban. Tanúk voltak: dr. Pavlovics Momir ügyvéd Bács-Szenttamásról és dr. Csobanity Vladimir mitrovicai ügyvéd. A polgári esketést délben az egyház áldása követte, a mikor a gk. plébánia-templomban nagyszámu előkelő közönség gyűlt egybe.

— **Uj telefonálomások.** A kereskedelemügyi miniszter Torontálvármegye nagybecsereki járásába tartozó Bótos, Ernesztváza, Klekk, Lázárföld, Nagytörök, Németelemér, Tor-Erzsébetlak és Tótaradac községekben törvényhatósági távbeszélő központokat rendezett be s megengedte, hogy e központok táviratokat is kezeljenek s hogy

közülük Klekk és Lázárföld a megállapított feltételek és díjszabás mellett a belföldi helyközi távbeszélő forgalomban is részt vegyenek.

— **A szegény iskolásgyermekekért.** Mencezer Lipót, az iskolásgyermekekbarát-egylet elnöke a következő felhívást bocsátja ki a szegény iskolásgyermekek istápolására:

Nagylelkű pártfogóim! A tél küszöbén ismét azon kérelemmel járlok önök elé, hogy a szegény iskolásgyermekeknek könyvek, írószerek, ruházat és étellel való segélyezésében támogatóim legyenek. Az Ég kifogyhatatlan jósága halára kötelez mindenkit, de első sorban azt, ki oly sorban van, hogy kisebb-nagyobb fölösleggel rendelkezik, melyet szűkölködő embertársával megoszthat. Ez a legszebb és legtömegesebb háladási és annál áldásosabb és áldáshozóbb azoknak, kik gyakorolják, mert az emberi szeretetnek a kisdedekre fordítása a fajfenntartás kötelessége-jesítését is sikerre vezeti. Ha az emberi nem erősítésében, nemzetünk szaporodásában munkarészünket ki akarjuk venni, akkor forduljunk jótékonyágunkkal a tanuló kisdedekhez, mert a taneszközökben, ruházatban és ételben mindég szűkölködő zsenge embervirág, még ha el nem pusztul is kicsi korában, test és lélekben teljes életén át esenevész lesz. Segítséget kérek tehát az „Iskolásgyermekekbarát-egylet” ez évi munkálkodásához, önkéntől, kikhez eddig nem hiába fordultam és kiknek könyörületességét az Ég fogja bőven megjutalmazni. Pénzadományokat e lap szerkesztősege is elfogad. Élelmiszerek vagy ruhaneműek az egylet helyettes pénztárosához, Fröhlich Pál tanító urhoz küldendők. Mindkettő szíves megajánlása a lapban köszönöttel lesz közzétéve. Nagybecsereki, 1903. november 9. Mencezer Lipót, az „Iskolásgyermekekbarát-egylet” elnöke.

— **Halalozás.** Mint Pancsováról írják, ott Dóza Antonia szül. Barács állami leányiskolai tanítónő, tegnap hosszas szenvedés után életének 40. évében meghalt. Az elhunyt halála, ki 20 évig működött szép sikerrel a tanítói pályán, nagy részvétet kelt. Temetése holnap délután lesz.

— **A pancsovai vörheny-járvány.** Pancsováról jelentik: A vörheny-járvány, mely hónapokon át ijesztő mértékben szedte városunkban áldozatait, már szűnőfélben van, a mennyiben a legutóbbi napokban csak 32 re rugott a vörheny-betegek száma. A hatóság minden lehetőséget elkövet, hogy a baj tovaterjedését megszüntesse.

— **Eltűnt kelengye.** Szaracs Iván deliblati lakos a múlt hétfőn Pancsován járt, hogy menyasszonyileányának kelengyét vegyen. A terjedelmes csomagot kitévő vásznakkal, selyem és más szövetekkel stb. délután egész boldogan utnak is indult faluja felé. Bavaniste előtt aztán észrevette, hogy a sok szép és drága holmit tartalmazó csomag hiányzik a kocsirol. Vajjon leest-e vagy leemelték-e a csomagot a kocsirol, nem tudja, de eltűnését a pancsovai városi rendőrségnél nagyszomoruan panaszolta el s a rendőrség most keresi az eltűnt kelengyét.

— **Gyilkosság az utcán.** Nagykikindán a napokban este a Szemlaci-utca sarkán egy 14 éves inasgyerek elvetemedett orgyilkos kezének esett áldozatul. Budurin Koszta basahidi illetőségű itteni inas az említett estén vizért ment a Kada féle ártézi kuthoz, midőn három ismeretlen sváb legény utját állotta s az egyik hátulról kését markolatig belé szurta. A fiu állapota reménytelen. A gyilkosokat eddigelé nem sikerült kinyomozni.

— **Egy hírhedt tolvaj elfogatása.** Jó fogást csinált tegnapelőtt a nagykikindai rendőrség. Muzsna József ottani közdendőr ugyanis a város területén megcsipte Kelyin Obrad hírhedt tolvajt és lókötőt, akit a nagybecsereki törvényszék már 3 éve körözött. Kelyin ez idő alatt Szerbiában tartózkodott, ahonnan csak most merészkedett ide ujjabb szereplésre, melynek azonban a rendőri ügyes keze egyelőre véget vetett. Kelyint elfogatása után azonnal Nagybecserekre szállították.

— **Tolvajfogó pénzszerény.** Teregován az elmúlt éjjel betörték a községházába és a pénzszerényt akarták felfeszíteni és kifosztani. A betörők elmozdították helyéről a pénzszerényt, mely e közben lecsúszott faállványáról és az egyik betörő Montye István lábára esett. A csapdába esett tolvaj fájdalmában elkezdett ordítani, mire társai elmenekültek. A betörést csak kora reggel vették észre, mikorra a szerencsétlen már elvérzett. A vizsgálatot folytatják. A betörőknek már nyomukban vannak. A pénztárban 3692 kor. készpénz és 3100 korona értékű értékpapírok voltak, amiből ilyenformán azonban semmit sem vihettek el a betörők.

— **Gyilkosság a nászéjszakán.** Nem mindennapi gyilkosság történt az elmúlt éjjel Aranyágon, hol egy fiatal férj, Strifunic Stevó bocksorkészítő a nászéjszakán ölte meg fiatal feleségét. A lakodalom után nagy dárídót csaptak a leány szülei és a férj holtrészegre itta le magát. Az ittas ember aztán elkezdett veszekedni. Felesége csendesíteni igyekezett férjét, mire az előrántotta kését és azt markolatáig dőfte felesége hasába. Az asszony sebe életveszélyes. Strifunic Stevót letartóztatták a csendőrök.

ESKÜDTSZÉK.

§ **Cigányháboru.** Stoja Tyira, Stoja Miklós, Kleinics György és Botz István jankahidi cigányok bűnügyében a nagybecsereki esküdt-bírósg tegnap délután és ma folytatta a tárgyalást. A tegnapi nap folyamán kihallgatták az összes beidéztet tanukat, a kiknek nagyrésze a vádlottak ellen vallott. A tanúk kihallgatása után az elnök az ülést ma reggel 9 óra felüggesztette, a mikor is a vad és vádbeszédek elmondására került a sor. Dr. Lauka József kir. ügyész a vádbeszédekben mind a négy vádlottat bűnösnek mondja abban, hogy közösen megölték Radu János cigányt s kéri az esküdteteket, hogy mondják ki vádlottakra a

keresztény feljött szobámba, kérve, hogy hallgassam meg.

— Uram! szeretlek, mint az édes atyámat! Nem! Mint édes testvéremet! Nem! Mint saját szemem világát, ugy szeretlek! kezdé beszédét. Ugy-e te szerb vagy és nem Hijudija (zsidó)? Ugy-e szerb vagy s talán bosnyák is, mert ugy tudsz beszélni, mint az öreg Mityó papazunk (papunk).

— Jó, jó kedvesem. Kell is szeretnünk egymást. Igen, én szerb vagyok, volt a vál szom, keresztet vetvén.

Az én bosnyákom tüstént letérdelt és kardomat csókolva folytatá:

— Ezt a kardot becsülöm, mert ez hozott békét köztünk és az agák között. Kérlek, hallgass meg engem és ha nem mondok igazat, ott a kardod, itt a fejem.

Kíváncsi voltam és intettem neki, álljon talpra és mondja el baját.

— Nem az én bajom, kezdi a bosnyák, hanem Isten óvjon meg, hogy ne legyen a te bajod se. Nevem Ilia Koprivnyak, koprivnyáki faluból vagyok; árván, elhagyatva beállítottam Brankovityékhoz, mint esibukdzsija (pipatisztító és feketekávé főző). Öreg Ahmed bég hej Brankovity jó szívű öreg török, aki elismeri, hogy őse koszovai (rigómezői) Brankovity és szerb vér folyik ereiben. Guszlát (hangszer) szereti és sűrűn hallgatja dalaimat, amelyek a szent hangszer mellett a szívből törnek elő; de a fiai, ó uram! A fiai a töröknél nagyobb törökök; a szerbeknek pedig veszedelmese. A fiatal Brankovityék bosszút esküdtek császárjuk ellen, te ellened és katonáid ellen. Dacára, hogy az öreg Brankovity ellenezte a tervbe vett merényletet, ők annyira rábeszéltek az öregre, hogy ő is beleegyezett. Összehívták az összes bégeket és agákat s a Brankovityék lakása éjnek idején összeesküvés színhelye.

Ilia elbeszélése nem igen nyerte meg tet-szésemet. Ilia olyan ijjesztő hangon és heves mozdulatokkal adta elő az eseményt, hogy komoly

következményekre számítottam. Kérem tőle, honnan tudja, hogy összeesküvés történt?

— Én ugy tudok törökök, hogy akár hodzsák (papjuk) lehetnek. Mikor jönnek, beviszem mindenkinek pipáját és kávéját és ilyenkor hallom beszélgetésüket.

Felkértem Iliát, hogy a legközelebbi értekezlet idejéről értesítsen s megajándékozva őt egy adag kenyérral és pálinkával, elbocsájtottam.

Ezen éjjelen nem aludtam. Gondolataim mindenfelé jártak; majd tollamhoz nyultam, hogy Visegrádra jelentést tegyek. De mi alapon? Meggyőződést a tények valódiságáról nem szereztem. Száz és száz gondolatom támadt, mire virradni kezdett és én mélyen elaludtam.

Erős ajtókopogás ébresztett föl almomból és kinyitva az ajtót, előttem állt a napos, jelentve, hogy egy bosnyák kíván velem beszélni; délelőtt 11 óra volt már.

A bosnyákokat beeresztették és Ilia reszkető hangon megszólalt:

— Uram! Ma aksamkor (estefelé) jönnek; sokan jönnek uram. Isten veled, tégy ugy, a hogy Isten akarja. Jól van! mondtam neki. Te neked kezemre kell járnod s pedig mikor valamennyien jönnek s a szobába ülésére leülnek, a kutyákat zárd valahová. (A törököknél az őrséget kutyák képezik). A mikor bent vagyok, a kutyákat ereszd szabadon, nehogy téged gyanúsítsanak, hogy te beeresztettél. Evvel Ilia távozott lóháton, melyet Risztó komájától kapott.

Ugyazonan a napon d. u. négy órakor felnyergeltettem lovamot s revolverrel és karddal fel-fegyverkezve utnak indultam Krvojevity felé, Risztó Simityhez, Ilia komájához.

Mikor Risztó egyedül meglátott, nem igen örült jövetelemnek, de parancsom előtt meghajolt. Sötétség borult a tájra s mi ketten sűrű erdőön keresztül nyargaltunk Brankovity felé.

Brankovity falu hét épületéből áll egy völgyben. A falu éjszaki oldalán, erdő szélén, leszáltunk lovainkról. Risztó, utasításom szerint, ott

maradt a lovakkal, én pedig az előttem levő ház felé tartottam, a honnan viláosság áradt felém.

A kivilágított ház előtt megállva, láttam hogy ez őrház, a melyen keresztül juthatok az értekezleti szobába. Elém ugrott egy alak „Aláh”-t kiáltva. Kiabálására revolveremet irányítottam az ismeretlen felé, mire Ilia is berohant. Megparancsoltam, ne mozduljanak s kérdőzködöm a kívánt hely után.

Az udvarba belépve, a megmutatott ház felé tartottam s bementem a szobába, mely tele volt törökökkel, kik három sorban a padlón ültek pipával. A szoba tele volt füsttel s a felállított mecsek, melyek gyér világításnak bizonyultak, kellemetlen benyomást tettek reám.

A törökök ugy bámultak reám, hogy én szétpillantva, arcukról az ijedséget olvastam le. Beismerem, hogy szívem hangosan dobogott és a vér forrón lüktetett ereimben. Megérdeztem, mi fölött tanácskoznak? Egy öreg török válaszolt:

— Aláh hozott dzsanum (kedvesem.) Összejöttünk időtöltésből elcsevegni.

A mellette ülő alak övében handzsár és revolver volt. Felszólitottam, adja át fegyvereit. A török egy irást nyújtott át, én azt kezéből kivéve, bepillantottam s láttam a felírást „Waffen-Schein” és alul az aláírás mellett levő pecséten csak „Commando” volt észrevehető, de hogy milyel Commandótól s ki részére, azt izgatottságomban nem vettem észre; s meggondolatlanul, hogy hatalmamot előtűk fenntartsam, az irást összetéptem s eldobtam. A törököt pedig felhívtam, adja át fegyvereit, mert ellenkező esetben összekötözve Visegrádra szállítatom. Sértett önértetmem készletett a lépésre.

A törökök török nyelven összebujva beszélgettek; mire felemelkedett az öreg török, két karját szétterjeszté és felém lépett, imigy szólalt meg:

— Dzsanum! (kedvesem) te szemáti parancsnok vagy, ugy-e bár?! Mond meg nekem, miért jöttél ide és miért faradál katonáiddal idáig? Hányan vagytok? (Vége köv.)

bűnöst. Dr. Demkó Endre védőbeszédében arra kéri az esküdteket, miszerint a hozandó verdiktben mondják ki azt, hogy véence, Stoja Tyra önvédelemből követte el tettét. Dr. Stern Lázár védő szerint Stoja Nikola és Kleinics György vádlottak nem mint tettestársak, hanem csak mint bűnszereplők szerepeltek a szomorú végű háboruságnál, ellenben Almássy ügyvéd védenének, Botz Istvánnak felmentését kéri, mert szerinte az egyáltalában nem vett részt a vérengzésnél. A vád és védőbeszéd után az elnök felgüszesztette a tárgyalást s ítélethozatalra így csak a délután folyamán kerül a sor.

Közgazdaság.

Örlőgép bemutatás. A „Perplex” örlőgép egyike a modern géptechnika leghasznosabb vívmányainak. Előnyös tulajdonsága abból áll, hogy nem csak szemes magvakat, hanem kukorica csutkát, kukorica szárt és egyáltalában mindenféle anyagot meg lehet vele pompásan őrlőni. Egy ilyen „Perplex” örlőgépet szerzett be Szent-Ivány Zoltán Nagybecskerek melletti gazdasága számára s ezen örlőgépnek munkáját mutatta be meghívott vendégek jelenlétében ma délelőtt. Az örlőgép benzín motorral lett üzembe hozva, mely szóban forgó örlőgépén kívül az összes takarmány előkészítő gépek hajtását is eszközli, cséplési idényben pedig egy cséplőgépet hajt. A „Perplex” örlőgép bemutató munkáját képezte buzaörlés, csöves tengerinek csutkával és tengeri szárral való darálása. A gép munkáját a gyár által ezen célra kiküldött Löw Alfréd mérnök végezte. A gép munkája a célnak megfelelt, de mivel a gépen még egyes javítások létesítése vált szükségessé, ennélfogva Szent-Ivány Zoltán ur a javítások megtétele után a szóban forgó géppel még egy új bemutatást is fog rendezni. Ámbar a gép az észlelt hiányok pótlásán kívül céljának a jelen alakjában is megfelel, amennyiben kukoricát, a kukorica csutkát, a kukorica szárt majdnem liszt finomságúvá őrlötte meg. A gép bemutatására meghívott vendégek közül megjelentek dr. Dellimanics Lajos főispán, dr. Farkas Geiza földbirtokos, Marton Andor gazd. egyesületi titkár, Jalsoviczky János tisztartó, Annau József, Szent-Ivány Zoltán ügyésze; jelen volt továbbá mint házigazda Szent-Ivány Zoltán és Chemiczky Gyula uradalmi tisztartók.

TÁVIRATOK.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése november 12-én.
— Távirati tudósítás. —

Budapest, november 12.

A képviselőház mai ülésén mindenekelőtt letárgyalta a különböző mentelmi ügyeket, amely után szünet következett.

Szünet után Kaas Ivor báró szólalt fel s hosszu beszédben bírálja a miniszterelnök programját, amelyet visszautasít.

A folyosón nagy izgalom van, mert azt beszélnek, hogy a miniszterelnök az ülés végén betérjeszti az ujoncjavaslatot s kérni fogja annak napirendre tűzését. Mondják, hogy hajnalig tartó ülés lesz.

Budapest, november 12. (A „Torontál” eredeti táv.) A képviselőházban Kaas Ivor báró két óra utánig beszélt, a mire a holnapi napirend megállapítása következett.

Itt Tisza István gróf miniszterelnök felállt és indítványozta, hogy szakítsa meg a Ház a program feletti hiábavaló céltalan vitát s tüzzék ki a holnapi ülésre tárgyalásra az ujoncjavaslatot.

A miniszterelnök indítványára óriási láрма támadt az ellenzéken s heves kiáltásokkal zavarják a miniszterelnököt.

Tisza István gróf miniszterelnök kifejti, hogy az ellenzék az ujoncjavaslat tárgyalásának keretében is elmondhatja nézeteit. (Élénk helyeslés jobbról.)

Thaly Kálmán hosszu beszédben reflektál a miniszterelnök indítványára s hosszu fejtegetéseiben aziránt érdeklődik, hogy mit értett a miniszterelnök a céltalan és hiábavaló alatt. Visszautasítja a miniszterelnök indítványát.

Perczel Dezső elnök jelenti, hogy a házszabályokhoz többen kértek szót. Ezt ő aggályosnak tartja.

Az elnök kijelentésére ismét iszonyu láрма tör ki az ellenzéken s erőszakoskodással vádolják az elnököt.

Perczel Dezső elnök kifejti, hogy a házszabályokhoz négy-nél többen nem szólhatnak. (Óriási láрма az ellenzéken)

Olay Lajos zárt ülést kérő ivvel föl-szalad az elnökhöz.

Az elnök a zárt ülést elrendeli. Lapunk zártakor az ülés folyik.

A miniszterelnök levele választóihoz.

Budapest, november 12. (A „Torontál” ered. táv.) Tisza István gróf miniszterelnök mostani nagy elfoglaltságai miatt nem jelenhetvén meg ugrai választói között, mint Nagyváradról jelentik, nyílt levelet intézett választóihoz. A miniszterelnök levelében a többek között a következőket mondja:

Sulyos viszonyok között, nehéz feladatra vállalkozunk: a katonaság körüli fontos és üdvös alkotások által megnyugtanni a kedélyeket, végét vetni a törvényen kívüli állapotnak, rendbelsőket az alkotmánynak már-már repedezni kezdő épületét, visszavezetni az országgyűlést az ország érdekében szükséges alkotásokban jelentkező hasznos munkásságra a gondos kézzel, hangyaszorgalommal, csüggedést nem ismerő kitartással orvosolni az ország és a nép ezernyi baját. Azok az újítások, miket Felséges Urunk királyunk atyai szíve a hadsereg körében engedélyezett, kell hogy örömet és megnyugvást keltsenek a lelkekben. A nemzet régi hő vágya végre beteljesül: intézményekkel biztosítjuk azt, hogy magyar tisztet neveljünk a magyar csapatok számára. Már pedig — mondják meg nekem tisztelt barátaim — mi fontosabb az országra és mi jobb a hadseregben szolgáló magyar fiura nézve: az-e, ha „rechts um” helyett „jobbra át”-ra kell megfordulnia, vagy az, ha a magyar legénység sorsa magyar tisztikar kezébe jut, ha fiainkat magyar tiszt vezeti a csaták hevébe, kinek keblében magyar szív dobog?

Az alkotmányos rend helyreállítását bizalommal kérjük és várjuk az ellenzékétől is. Annak a harenak tovább folytatása — mely annyi sebet ejtett már a nemzet testén — ok és cél nélkül döntené veszedelembé hazánkat. Ebredjen fel mindnyájunkban annak tudata, hogy a rendes alkotmányos állapot mielőbbi helyreállítását a nemzet létérdeke parancsolóan követeli. Adja Isten, hogy így legyen! Adja Isten, hogy az országgyűlés összes pártjai, hazafiai belátásukra hallgatva, kezdfogva vezessék ki a hinárból a nemzetet. Bármi történjék is, mi teljesíteni fogjuk kötelességünket. De, hogy áldozatkész fáradozásunkat siker horonázza-e, az a nemzettől függ. A nemzetnek kell a céltalan, meddő, vészthozó harc és az alkotmányos, békés, üdvös tevékenység között választania.

Az olasz vámszerződés.

Budapest, november 12. (A „Torontál” eredeti táv.) A kereskedelemügyi miniszter ma a magyar bortermelek küldöttségét fogadta, a kik azt kérték, hogy terjesszen be sürgősen a kormány olyan törvényjavaslatot, a mely felhatalmazza a kormányt az olasz vámszerződés megkötésére.

Kossuth Lajos Tivadar Budapesten.

Budapest, november 12. (A „Torontál” eredeti távirata.) Kossuth Ferenc testvére, Kossuth Lajos Tivadar, ki fivére látogatására tegnap Budapestre érkezett, a mai napot fivére társaságában töltötte s érintkezett a függetlenségi képviselőkkel is s érdeklődéssel hallgatta fölvilágosításait a magyar politikai helyzetről.

A horvát bán egészsége.

Budapest, november 12. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Zágrábról jelentik, Pejacsevics horvát bán állapota ismét jobbra fordult, ugyanarra, hogy az orvosok véleménye szerint a bán tul van már minden veszélyen.

A német császár állapota.

Budapest, november 12. (A „Torontál” eredeti távirata.) Berlinből ma is teljesen megnyugtató jelentések érkeznek a német császár állapotáról. A császár mindennap sétál és teljesen jól érzi magát.

Öngyilkos földbirtokos.

Budapest, november 12. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Pécsváradról jelentik, Kacsády József ottani fiatal földbirtokos tegnap agyonlötötte magát. A fiatal ember szerelmes volt egy szegény leányba s mivel szülei nem akarták, hogy elvegye, a boldogtalan élet helyett a halált választotta.

Budapesti gabonatözsde.

Budapest, 1903. november 12.
A készáruüzlet hivatalos árjegyzései:

B u z a	uj	50 kilogr. ára		50 kilogr. ára	
		kor-tól	kor-ig	kor-tól	kor-ig
Tiszavidéki	uj	76	7.50	80	7.85
Pestvidéki	uj	76	7.40	80	7.75
Bánsági	uj	76	7.45	80	7.80
Bácskai	uj	76	7.55	80	0.—
Rosa	uj elsőrendű	kilós 70—75		6.25	6.40
	„ másodrendű	—		6.15	6.25
Árpa	„ takarmány	60—62		5.55	5.75
	„ égetni való	62—64		5.45	5.55
	„ sörfőzésre való	64—66		0.—	0.—
Zab	—	39—41		5.55	5.70
Tengeri ó	bánsági	—		6.—	6.10
	mánemű	—		6.10	6.20

Határidő-üzlet.

Budapest, november 12. (A nagybecskereki Lloyd-társulat táv.) A mai tözsdén az árak nagyrészt változatlanok. Déli záratkor a következő árakat jegyezték:

Buza (áprilisra 1904.)	7.76	—
Tengeri (májusra 1904.)	5.28	—
Zab (áprilisra)	5.49	—
Rozs (áprilisra)	6.72	—

Vonatok érkezése és indulása

Nagybecskerekre, illetve Nagybecskerekéről.

Érvényes 1903. október hó 1-től.

Érkezik:

a) A nagybecskereki pályaudvarra
Temesvár, Versecz, Zombolyáról: délelőtt 9 óra 33 p.
Pancsováról: délután 5 óra 55 p.
Budapest—Szegedről: reggel 7 óra 22 p.; délután 4 óra 35 p.
Budapest—Nagykikindáról: este 9 óra 53 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarra:
Zombolyáról, Verseczről, Alibunáról és Temesvárról: este 7 óra 15 p.
Módosról: minden kedden, pénteken és vasárnapon reggel 6 óra 28 p.
Pancsováról: reggel 7 óra 23 p.
Zombolyáról: (keskenyvágányú vonal) reggel 8 óra 23 p., este 6 óra 55 p.

Indul:

a) A nagybecskereki pályaudvarról:
Zombolya, Temesvár, Verseczre: délután 4 óra 45 p.
Pancsovára: délelőtt 8 óra 23 p.; délután 6 óra 20 p.
Szeged—Budapestre: d. e. 11 óra 12 p.; este 6 óra 43 p.
Nagykikinda—Budapestre: reggel 6 óra 7 p.

b) A nagybecskerek-bégaparti pályaudvarról:
Temesvár, Versecz, Antalfalva—Pancsova és Alibunarra: reggel 3 óra 33 p.
Zombolyára: (keskenyvágányú vonal) reggel 3 óra 53 p.; délután 5 óra 10 p.
Módosra: minden kedden, pénteken és vasárnapon délelőtt 11 óra 38 p.

30934. I. szám.

Magyar kir. államvasutak.
Üzletvezetőség Aradon.

Pályázati hirdetmény.

(Faggyú szükséglet szállító-á iránt.)

A magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetősége a vonalai szükségletének fedezésére 1904. és esetleg a következő 1905. és 1906. években évenként szükséges mintegy 4000 kgr. faggyú szállításának biztosítására ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Az ivenkint 1 koronás magyar okmánybéllyel ellátott ajánlatok ezen alábbi külcim-mel: „Ajánlat faggyú szállítása iránt 30934/1903. számhoz” 1903. évi november hó 20-ikának déli 12 órájáig a magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetőségének általános osztálya főnökéhez benyújtandók, vagy posta útján beküldendők.
Aradon, 1903. október havában.

(3.1)

Az üzletvezetőség.

(Utányomás nem díjaztatik.)

3429. sz. 1903.

877-32

Hirdetmény.

Közírré tesszük, hogy f. évi november 4-én a községi nagykorcsmában gazdatlanul talált lófogatot, amennyiben igazolt tulajdonosa nem jelentkezne, 1903. évi november 30-án d. e. 10 órakor Beodra község-házán elárverezzük.

Lófogat leírása:

Egy drb. 2½ éves 144 cm. magas, csillagos, bélyegtelen sárga herélt.

Egy drb. 2½ éves 142 cm. magas, csillagos, jobb hasán fehér folt, bélyegtelen sárga mén.

Egy ócska, könnyű szerkezetű bánáti vastengelyű paraszt kocsí, rajta ülésnek egy láda, a ládában egy rongyos zsák. Egy pár használt lószerszám, görbe uj zablával.

Beodra, 1903. évi november 9-én.

Községelöljáróság.

Tisztelettel van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy a fő-utcában (városház épületében) levő **Kothstein János-fele cipész-üzletet** megvettem és azt **Kothstein J. utóda WILHELM FERENC** cég alatt tovább vezetem.

Tisztelettel kérem a n. é. közönséget, hogy az elődöm iránti bizalmat reám is átruházzák méltóztatásuk, miután főtörekvésem oda irányul, hogy igen tisztelt megrendelőimet csakis kifogástalan jó munkával, olcsó árak mellett kiszolgáljam.

Egyben tudatom, hogy az eddig a fő-utcában birt. üzletemet rövid idő múlva felhagyom és az ott lévő cipőkészletemet **mélyen leszállított áron eladom.**

Tisztelettel (830-10.7)
Wilhelm Ferenc,
cipésmester.

19400/l. sz.

Magyar kir. államvasutak.
Üzletvezetősége Szombathely.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak szombathelyi üzletvezetősége a részére 1904. esetleg 1906. év végéig a következő csoportokba sorozott anyagokból felmerülő tényleges szükségletnek szállítást biztosítani kívánván, ezennel nyilvános pályázatot hirdet m. p.

- I. Kavics és terméskő.
- II. Mész.
- III. Téglák.
- IV. Fagygyu.
- V. Kőszénkátrány szállítására.

A kiírás tárgyát képező egyes cikkeket feltüntető jegyzékek, melyek egyszersmind ajánlati mintául szolgálnak valamint a szállításokra vonatkozó részletes pályázati felhívás valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők és a m. kir. államvasutak szombathelyi üzletvezetőség általános I. osztálya anyag és leltárbeszerzési csoportjánál kaphatók, a hol bővebb felvilágosítások is adhatók.

A szabályszerűen kiállított s ivenként 1 koronás m. kir. okmánybéllyel ellátott ajánlatok lepecsételve legkésőbb **f. évi november hó 23-ik napjának délelőtti 10 órájáig** a szombathelyi üzletvezetőség általános I. osztálya anyag és leltárbeszerzési csoportjában adandók át illetőleg posta útján oda küldendőek és azok borítéka ezen küccimmel látandó el: Ajánlat 19400/903. számhoz.

Később benyújtott ajánlatok valamint olyanok, melyek nem pontosan a részletes módoszatok betartása mellett állítatnak ki, nem vételnek figyelembe.

Szombathely, 1903. október hóban.

Az üzletvezetőség.
(Utánnomás nem díjazatik.)

Pénzt, sok pénzt,

ha v onként 1000 koronáig kereshet mindenki tisztességesen minden szakismeret nélkül.

Küldje be címét E 978 jelige alatt a következő címre: **Annoncen-Abteilung des „Merkur“ Mannheim, Meerfeldstrasse.** (774-62.39)

Kiváló szerencse Törökknél!

Felülmulhatatlanul

kedvez főarudánkknak a szerencse. Rövid idő alatt 12 millió korona nyereménynél többet fizettünk nagyrabeesült vevőinknek; csak a legutóbbi 5 hónapban a

3 legnagyobb nyereményt és pedig:

a **605.000** koronás nagy jutalmat az 57080. sz. sorsjegyre,
a **100.000** „ főnyereményt a 74366. „ „
a **90.000** „ „ a 109780. „ „

és ezeken kívül még egyéb sok nagy nyereményt.

Ajánljuk ennél fogva, hogy a világ legesélydusabb osztálysorsjátékában vegyen részt. — A most következő magy. kir. szabadalmazott 13. osztálysorsjátékban újból

110.000 sorsjegyre 55.000 pénznyeremény

jut és összesen egy hatalmas összeget,

14 millió 459.000 koronát

sorsolnak ki rövid 5 hónap alatt.

A legnagyobb nyeremény a legszerencsésebb esetben

1.000.000 korona.

Továbbá 1 jutalom **600.000**, 1 nyeremény **400.000**.

1 a **200.000**, 3 a **100.000**, 1 a **90.000**, 2 a

80.000, 1 a **70.000**, 2 a **60.000**, 1 a **50.000**.

1 a **40.000**, 5 a **30.000**, 3 a **25.000**, 8 a **20.000**.

8 a **15.000**, 36 a **10.000** korona és még sok egyéb;

összesen **55.000** nyeremény és jutalom **14.459.000**

korona összegben.

Az I. osztály sorsjegyek tervszerű árai:

1/8 eredeti sorsjegy frt —.75 vagy K. 1.50; 1/4 eredeti sorsjegy frt 1.50 vagy K. 3.—

1/2 „ „ „ 3.— „ „ 6.—; 1/1 „ „ „ 6.— „ „ 12.—

A sorsjegyeket **utánvétellel** vagy az **összeg előzetes beküldése** ellenében küldjük.

Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre kérünk

f. évi november hó 19-ig
bizalommal hozzánk beküldeni, miután a húzás e napon kezdődik.

TÖRÖK A. ÉS TÁRSA

BANKHÁZA BUDAPEST.

Hazánk legnagyobb osztálysorsjáték-üzlete.

Főarudánk osztálysorsjáték-üzletei:

(784-8.7)

Központ: **Teréz-körút 46/a. I. fiók; Váci-körút 4a.**

II. fiók: **Muzeum-körút 11/a. III. fiók: Erzsébet-körút 54a.**

Rendelőlevél levágandó. **TÖRÖK A. ÉS TÁRSA** bankháza Budapest.

Kérek részemre I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos terv-

zettel együtt küldeni.

Az összeget _____ korona összegben

utánvételezni kérem.

postautalványgyal küldöm.

mellékelem bankjegyekben (bélyegekbén).

A nem tetsző törlendő.

Pontos cím:

Nagybecskerek

Telefonszám 45.

Szén és pirszen (coaks) nagyban.

Aninai fűtőszén, mely a porosz szenet teljesen pótolja, és pedig darabos és kockaszén, továbbá gyári szén kazánfűtésre és mosott kovácszén, végül első minőségű légszesz- és bányakösz kapható, azonban csak teljes vasuti kocsiakománnyokban Torontálmegeye bármely vasuti állomására szállítva.

A feltételeket közli:

Steinitzer Géza,

szénnagykereskedő.

(843-15.13)

Nyomatott Pleitz Fer. Pál kiadónál, Nagybecskereken.